

11 mei 2014 – 4e Paaszondag

Johannes 10, 1 – 10

Ds Jaco Zuurmond

1 Petrus

1 Petrus 2,11-25

Woorden van Fernando Savater

Wij leven in een tijd dat vrije tijd vermoeiender is dan werken. Mensen komen vaak verkreukeld uit hun weekend en keren dikwijls uitgeput terug van vakantie. Het zou echt handig zijn als we een manier uitvinden om bij te komen van het uitrusten!

Ons tijdperk is dat van de 'revolutie van de vrije tijd'. Vrije tijd is tegelijkertijd een ideaal en een doel van veel mensen geworden. Hoewel het een tegenspraak lijkt, is vrije tijd tegenwoordig onlosmakelijk verbonden met een zware taak, namelijk niet-aflatende consumptieve arbeid. Vrije tijd is het moment van besteden, van op jacht gaan naar plezier, van je inspannen om te genieten.

(F. Savater, De Tien Geboden. Handleiding voor de 21e eeuw)

Preek

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

'Vier de zondag' is het thema voor deze vierde Paaszondag.

Is dat nou een levensveld uit ons hedendaagse leven waar het er werkelijk om spant? Het contrast met de vragen rondom slavernij – waar het vandaag in de Petrusbrief over gaat - lijkt toch wel heel groot. Spelen er in onze moderne tijd en in ons moderne leven geen belangrijker vragen dan de vraag hoe om te gaan met de zondag? En we gaan hier onze kostbare zondagmorgenmeditatie toch niet besteden aan een al lang verloren achterhoedegevecht...?

Aan de andere kant... Er zijn weinig geboden die zó expliciet met vrijheid worden verbonden: "Bedenk dat u zelf slaaf was in Egypte totdat de HEER, uw God, u met sterke hand en opgeheven arm bevrijdde. Daarom heeft hij u opgedragen de sabbat te houden." (Deu. 5,15). En bovendien is juist het Sabbatsgebod[1] uitermate concreet. Het gaat over de invulling en beleving van een zevende deel van ons leven. Over de indeling van onze tijd. Over de verhouding van werk en vrije tijd. Wie de zondag weet te vieren begint al aardig met 'goed te leven'. En misschien is het daarom juist in een tijd dat de zondag als bijzondere dag uit ons weekritme lijkt te verdwijnen eens te meer van belang om ons af te vragen wat eigenlijk de waarde is / was van dat Sabbatsgebod.

Het belangrijkste van de zondag is misschien wel dat deze wat doet met de tijd. Elke week wordt het vaste ritme van dag, na dag, na dag, doorbroken door één dag die anders is. Zondag vieren betekent dat je 'van ophouden weet'. En hoe ongekend heilzaam is dat!? Dat mensen zich oefenen in ophouden. Ophouden met malen. Even – maar wel elke week weer – even ophouden met die mallemolen van productie en consumptie. Alleen al dat 'ho' is heilzaam.

Maar mooie van het 'ophouden' van de zondag is dat het niet alleen betekent dat je iets níet doet. Die éne dag, die zo zeer anders is, doe je ook iets wel. Je viert namelijk de vrijheid. De vrijheid die in het leven van alledag vaak maar moeizaam, nauwelijks, of niet te vinden is, die krijgt op deze dag ineens even alle mogelijke ruimte. Niet zo maar vrijheid. Maar het is de vrijheid van Pasen. De bevrijding uit Egypte. Die was niet alleen toen, zo besef je op zondag. Die bevrijding geldt ook nu, onze tijd. Die bevrijding is ook voor vandaag bedoeld. Op zondag wordt onze gewone tijd even onderbroken door een andere tijd. Op zondag leven wij even, nu al, de eeuwigheid. En kenmerk van die eeuwigheid is niet de saaiheid, maar wel het leven. Waarlijk leven. Samen leven. Ontmoeting. Leven delen. Samen genieten. Maar waar dat niet kan wel elkaar troosten, optillen. Samen weer het leven zoeken. Juist op zondag! Omdat je op zondag weet dat het niet zo blijft zoals het is. Juist de zondag geeft uitzicht aan de tijd. Ook aan slechte tijd.

Kenmerk van zó zondag vieren is niet het krampachtige verbod op werk. Maar kenmerk is juist het feest. De zondag zal je vieren – omdat je juist op deze dag ongekennde vrijheid viert. De vrijheid – zo besef je op zondag – waar heel ons leven op uit is. Juist wie steeds weer zondag viert kan zich door de week niet langer neerleggen bij hoe het nu eenmaal is. Omdat je op zondag verder hebt leren kijken. Op zondag beleef je even hoe het óók kan. Beleef je even de lokroep van een betere toekomst. Een toekomst van humaniteit. Een toekomst van gerechtigheid. Nee, zo is ons leven niet, nog niet. Maar op zondag vieren we de humaniteit, de gerechtigheid toch al. En op zondag wordt éven al het kwaad van de wereld gerelativeerd. Zo kan het niet blijven, zo besef je, juist op zondag. Er is een andere tijd komende.

Zo gevierd geeft de zondag een doel aan. Een doel aan de week. Al die andere dagen hebben de zondag tot doel. Heel het leven heeft deze vrijheid tot doel. Al ons werken heeft dit goede leven tot doel. Zo doet de zondag, heel concreet, wat met onze tijd. Maandag t/m zaterdag zijn anders, omdat de zondag er is.

Zolang de zondag er is. Want wij maken mee dat de zondag als bijzondere dag aan het verdwijnen is. Er is in de wereld van de kloosters een mooi gezegde, dat luidt: 'wie de getijden – de diensten van alle dag, de metten, de lauden, de vespers etc. – wie de getijden vergeet wordt door de tijd overspoeld'. Hoe veel te meer is dit het geval als de zondag verdwijnt. Er staan grote waarden op het spel als we de zondag verliezen. Als wij in de zondag de eeuwigheid mogen ontmoeten, vieren... dan is een leven zonder zondag alleen nog maar tijd. Tijd die komt en gaat. En heeft die tijd dan nog een doel? En een zin? Als er geen zondag meer is, waar krijgt de eindeloze rondgang van een 24/7 economie dan nog uitzicht?

Misschien – maar het is met aarzeling dat ik het zeg – misschien is het daarom ook voor moderne mensen van belang om toch te proberen iets van de zondag vast te houden.

Niet de zondag zoals die was. Zeker niet de zondag van het 'geen ijsje eten' en 'geen benzine tanken'. Juist niet die kramp. Niet vooral het 'nee'. Maar wel een dag die anders is. Die we anders maken.

Een dag dat we van ophouden weten. Ons oefenen in ophouden. Ophouden met werk... zo veel mogelijk. Omdat het goed is voor het werk als we het leren relativiseren. Ophouden, tenminste even, met wat ons verslaaft. Als dat de mail is, dan misschien maar een dag zonder mail. Als onze verslaving de consumptie is, dan misschien juist de zondag gebruiken om te overwegen of ik dat nieuwe product écht nodig heb...

Een dag dus van kritisch kijken naar je leven. Kritisch naar gegroeide patronen. En deze dag misschien proberen het anders te doen. Het anders doen met je partner. Het anders doen met je ouders.

En zondag is natuurlijk niet alleen een dag van níet. Het is ook een dag van wél. Het is een dag van vieren. Van feest. Zóek die dag het goede. Beleef die dag het goede. Maak er een mooie dag van. Een dag van ontmoeting, een dag voor het betere gesprek, het fijnere samen, quality time. Vier die dag het goede! Al is het soms tegen de klippen op...

Hoort ook de kerk bij zo'n zondag? Ik weet het niet. Ik hoop dat de kerk aan zo'n zondag een inspirerende bijdrage kan leveren. Maar of het per sé de kerkdienst moet zijn zoals we die nu kennen? Zo zeer die mij van waarde is, denk ik dat het antwoord zal zijn dat het ook best anders mag, kan. Ga voor mijn part wandelen. In het Ledeboerpark.

Maar doe wel iets. Zondag is niet alleen 'nee'. Het is ook 'ja'. Doe dus wel iets waarin je – wat ik noemde – de ontmoeting met de eeuwigheid probeert te beleven. Doe iets wat deze dag tot dag van Opstanding maakt. Juist deze dag.

En als dat dan niet de kerkdienst is, dan zijn er wel een paar criteria waaraan het eventuele alternatief moet voldoen – zodat de dag van andere tijd zal getuigen:

Je zult een 'samen' nodig hebben. Iets als een gemeente. Anders red je het niet. Dan zal het bijzondere van deze dag het verliezen van het gewone. We zullen elkaar bij de les van de zondag moeten houden. Afspraken maken waarmee deze dag écht anders wordt. Écht vrij. Écht feest.

Je zult daarbij, zo denk ik – als tweede punt -, iets van vormen nodig hebben. In de ruimte van de kerk noemen we dat liturgie. Je zult ruimte moeten scheppen voor aanspraak, voor tegenspraak ook. Dat gaat niet zonder vormen. Zonder spel. Dat gaat niet zonder dat ergens het oude verhaal van vrijheid tot klinken wordt gebracht. Je zult je fantasie moeten prikkelen. Je creativiteit moeten voeden.

En het derde is: blijf verder kijken dan je eigen tijd. De zondag staat boven de tijd, boven alle tijd. En daarom is het kostbaar om op zondag méér dan je eigen tijd in het oog te houden. De lange geschiedenis van de mensen. Onze wortels, onze traditie. De lange zoektocht naar vrijheid. Wie zondag viert is niet alleen. Maar is verbonden met mensen ook uit andere tijden. Tijden die geweest zijn, tijden die nog komen zullen. Mensen die geweest zijn, mensen die nog komen zullen.

Dat klinkt abstract, maar laat zich heel dichtbij halen. Laat juist de zondag de dag zijn van de betere film, het betere boek. Een dag van verdieping en verbreding. De dag ook van gedenken. Denk juist deze dag aan de mensen die je mist, van wie je afscheid hebt moeten nemen. Juist deze dag hoeven zij niet vergeten te worden. En je zult merken: het zal je goed doen.

Kortom – vier de zondag. Toch maar wel. Laten we, samen, de zondag vieren. Het zal ons goed doen.

Amen

(Dankbaar gebruik is gemaakt van Gerrit de Kruijf, Ethiek onderweg. Acht adviezen)

[1] Het verschil tussen Sabbat en Zondag laten we maar even helemaal buiten beschouwing.